

Serija 2/4. COP 28 konferencijos, kuri vyks lapkričio 30 d.–gruodžio 12 d. Dubajuje, kontekste, laikraštis “Les Echos” atskleidžia keturis lyderius, darančius pažangą aplinkosaugos srityje. Šią savaitę susitikome su už aplinką atsakingu Europos Komisijos nariu Virginijumi Sinkevičiumi, kuris savo prioritetu laiko biologinės įvairovės išsaugojimą.

Tūkstančiai ežerų ir upių, pušų ir laukinių miškų bei saugomų teritorijų visoje šalyje... Nepaisant istorinių mitų, Lietuva neatsisakė gilaus ryšio su gamta. Būtent čia, nuostabioje aplinkoje ugdyti meilę faunai ir florai, 1990 m. gimė Virginijus Sinkevičius.

„Kai galvoju apie tai, kas įkvėpė mano ekologinį sąmoningumą, dažnai grįžtu prie savo pirmųjų patirčių gamtos pasaulyje.“ Iš savo ofiso Berlaymont pastate Briuselyje Europos Komisijos narys pasakoja apie savo vaikystės keliones į Lietuvoje dideliu lobiu laikomus miškus ir vasaros maudynes šalies ežeruose. „Mano gimtąjį miestą supanti laukinė gamta išmokė mane gerbti jos grožį“, – prisimena jis. „Šie vaikiški žaidimai buvo ne tik smagios ekskursijos, bet pirmieji tęstinio švietimo apie mūsų aplinką ir jos teikiamą naudą skyriai.“

Bėgant metams Virginijus Sinkevičius pasirinko politikos kryptį. Jis yra įgijęs ekonomikos ir socialinių mokslų bakalauro laipsnį Aberystwyth universitete ir Europos studijų magistro laipsnį Maastrichto universitete. Prieš žengdamas pirmuosius žingsnius Lietuvos vyriausybėje, Sinkevičius dirbo Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko kanceliarijoje ir Europos politikos analizės centre Vašingtone.

Aplinkosaugos politika

Nors studijų metu daugiausia dėmesio buvo skirta tarptautiniams santykiams, aplinkosaugos tema visada buvo mokymosi programų dalis. „Studijuodamas sužinojau, kad tautų bendradarbiavimas dažnai sutelktas į gamtos išteklius, klimato politiką ir tvarų vystymąsi. Todėl pasauliniai klausimai dažnai yra susiję su politinių ir ekonominių sprendimų padariniais aplinkai. Besigilinant į pasaulio vyriausybių dinamiką, planetos būklė man kėlė neatidėliotiną susirūpinimą.“

2017 m., praėjus metams nuo jo išrinkimo į Lietuvos Respublikos Seimą, Virginijus Sinkevičius buvo paskirtas ekonomikos ministru. Buvęs ministras patikino, kad nors mūsų verslo modeliai yra diskusijų dėl žaliosios pertvarkos pagrindas, jis visada turėjo susieti šią funkciją su aplinkosauga. Todėl jo misijai ypač svarbūs kiekvieno naujo projekto poveikio aplinkai vertinimas ir įmonių orientavimasis į tvaresnius modelius.

„Daug dėmesio buvo skiriama atliekų tvarkymui“, – pasakojo jis. „Vienas iš mano prioritetų visada buvo efektyvus įmonių skatinimas vykdyti veiklą be atliekų arba bent jau kuo labiau

sumažinti jų kiekį.“ Virginijui Sinkevičiui skirta daug Lietuvos įmonių apdovanojimų. Pavyzdžiui, 2019 m. jis gavo partnerystės lyderio apdovanojimą už inovacijų reformą ir Lietuvos verslo konfederacijos startuolių ekosistemos kūrimą. Praėjusiais metais „Apolitique“ įtraukė jį į 100 įtakingiausių pasaulio jaunuolių sąrašą.

Nepriklausomai nuo atsakomybės srities, politikas yra įsitikinęs, kad klimato klausimai turi būti keliami visose srityse. „Aplinkos klausimas politinėje darbotvarkėje yra tiesiog privalomas. Turėtume atsieti ekonomikos augimą nuo padidėjusio išmetamųjų teršalų kiekio, kuris buvo neišsivaizduojamas prieš dešimt metų, tačiau dabar realybė yra kita. Europos Sąjunga sumažino savo išmetamųjų teršalų kiekį, kartu išlaikydama ekonominį augimą. Švarių technologijų potencialas yra didžiulis.“

Biologinės įvairovės išsaugojimas

2019 m., būdamas 28 metų, Virginijus Sinkevičius tapo jauniausiu Europos Komisijos nariu istorijoje, atsakingu už aplinką, vandenynus ir žuvininkystę. „Dabar, kaip Europos Komisijos nariui, kiekvienas sprendimas yra galimybė apginti Žemę, kurioje visi gyvename“, – šypteli lietuvis. Jis neslepia šios atsakomybės svarbos: „Tai susiję ne tik su šiandienine politika, bet ir su palikimu, kuris gyvuos po mūsų. Negalime būti patenkinti trumpalaikiais sprendimais. Turime palikti šią planetą ateities kartoms ir rodyti pavyzdžius per gyvenimo būdo pasirinkimus, kuriuos darome, mažindami, pavyzdžiui, atliekas. Būtent šie asmeniniai įsipareigojimai yra svarbūs.“

Per pastaruosius ketverius metus Komisijos nario apsiimtų iniciatyvų skaičius nuolat augo. 2022 m. Virginijus Sinkevičius pasiūlė padaryti privalomais tikslus perpus sumažinti cheminių pesticidų naudojimą. Jo nuomone, tai esminis ginklas biologinės įvairovės nykimui sulėtinti. „Gamta yra visuomenės pagrindas“, – sako jis. Ji suteikia mums maisto, vandens, sezonų kaitą, pragyvenimo šaltinį. Deja, biologinę įvairovę prarandame atitiktis neturinčiu greičiu. Regionai, kuriuose gausu miškų, tampa teršėjais, o ne anglies dioksido surinkėjais, ir tai yra didelė problema. Be gamtos negali būti žemės ūkio, o be žemės ūkio – maisto.“

Šiuo metu pasaulyje yra daugiau kaip 400 „negyvų“ zonų, daugiausia dėl trąšų, patenkančių į jūras per upes, nuotėkio. Azotas ir amoniakas – vieni iš pagrindinių šių kenkėjiškų chemikalų. „Ši tema man yra pakankamai skausminga“, – pripažįsta lietuvis. „Visų pirma galvoju apie Baltijos jūros, man geriausiai pažįstamos, būklę – ji smarkiai užteršta nitratų ir joje jau esančių „negyvų“ zonų. Beveik 96 proc. jūros yra paveikta dumblių žydėjimo ir eutrofikacijos.“

Kitas lietuvių prioritetas: iki 2030 m. atkurti gamtą bent 20 proc. ES teritorijos, kad būtų geriau apsaugota sveikata ir nykstančios rūšys. Virginijaus Sinkevičiaus teigimu, tokie teisės aktai suteiktų galimybę atsisakyti klasikinio gamtos teisės aktų, kurie iki šiol buvo susiję tik su gamtos apsauga, neatsižvelgiant į jos atkūrimą, suvokimo. „Turime užtikrinti, kad mūsų ekonominė veikla tęstųsi neperžengiant planetos galimybių ribų ir nekenkiant mūsų ekosistemoms, – aiškina jis. Tai taip pat būtų teigiamas postūmis mūsų tarptautiniams partneriams, nes atkūrimas yra 2022 m. Monrealyje pradėto susitarimo dėl pasaulinės biologinės įvairovės strategijos dalis.“ Po intensyvių diskusijų, liepos 12 d. Europos Parlamentas galiausiai priėmė Gamtos atkūrimo įstatymą.

Nuo kalbų prie darbų

Vis dėlto Europos Komisijos narys pažymėjo, kad tarptautinėje arenoje vis dar yra kliūčių klimato kaitos padariniams pažaboti. Tikėtina, kad artėjantys Europos Parlamento rinkimai apsunkins situaciją, o diskusijos bus ypač poliarizuotos. „Finansavimas taip pat visada yra problema. Vis dar manau, kad pernelyg daug išteklių yra skiriama veiklai, kuri, deja, nepagerina ekosistemų.“

Lietuvis pabrėžia, kad visuomenei trūksta žinių tam tikromis aplinkosauginėmis temomis. Jis tikina, visada besikliaujantis mokslinėmis rekomendacijomis. „Visuomenė klimato temą supranta daug geriau negu biologinės įvairovės temą. Tačiau manau, kad pastaraisiais metais padarėme didelę pažangą įgalindami aktyvistus, NVO ir įmones, kurie atliko esminį vaidmenį priimant sprendimus dėl gamtos atkūrimo ir miškų naikinimo.“

Virginijus Sinkevičius teigia, kad spartėjant visuotiniam atšilimui ir stiprėjant nesantaikoms, COP28 Dubajuje bus ypač sudėtingas. Vis dėlto, Sinkevičius nepalaužiamai optimistiškas: „Tikimės, kad galėsime pasiekti atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslą ir išlaikyti 1,5 laipsnio tikslą. Paryžiaus susitarimą vis dar galima pasiekti“, – patikino jis.

Nepaisant kliūčių, Virginijus Sinkevičius palankiai vertina Europos aplinkosauginių sprendimų pažangą. „Pagaliau perėjome nuo kalbų prie veiksmų“, – patikino jis visų pirma paminėdamas Europos žaliąjį kursą ir įstatymą dėl miškų naikinimo. Europos Komisijos nario nuomone, šie laimėjimai, visų pirma, yra jaunimo ryžto rezultatas. „Jaunimo, penktadieniais už ateitį organizuojami renginiai viso pasaulio miestų gatvėse, buvo žaliajo kurso pradžia,“ – paaiškino jis. „Esu įsitikinęs, kad jaunimas – mūsų klimato darbotvarkės varomoji jėga. Būtent jie iš esmės priima šiandienos sprendimus.“

Vilnius, 2025 m. Europos žaliaji sostinė

Virginijus Sinkevičius ragina užtikrinti, kad po padarytos pažangos nė viena šalis nežingsniuotų atgal. „Man labai keista kartoti, kad noriu apsaugoti biologinę įvairovę ir aplinką, nors ir toliau plėtojama tam tikra ją naikinanti veikla,“ – sako jis. „Manau, kad kaip niekad svarbu veikti kartu.“

Kaip priminimas lietuvių vaikystei, Vilnius pernai spalį buvo paskelbtas Europos žaliaja sostine 2025. 2010 m. Europos Komisijos įsteigtu apdovanojimu pagerbiami miestai, kuriuose gyvena daugiau kaip 100 000 gyventojų ir kurie yra įsipareigoję įgyvendinti naują žaliąją politiką. Vertinimo komisijos kriterijai – oro kokybė, atliekų tvarkymas, klimato kaitos padarinių švelninimas ir biologinės įvairovės apsauga.

„Miestai atlieka labai svarbų vaidmenį įgyvendinant žaliąjį kursą, nes daugiau kaip 70 proc. europiečių gyvena miestuose. Tai taip pat skatina gerinti gyventojų gyvenimo kokybę, – aiškina Virginijus Sinkevičius, besidžiaugdamas, kad jo gimtasis miestas yra apdovanotas. „Būti pavadintam žaliausiu Europos miestu reiškia prisiimti atsakomybę įgyvendinti žaliosios politikos tikslus ir aktyviai juos skatinti, be kita ko, pasitelkiant piliečių įsitraukimą ir politinę paramą. Tikiuosi, kad Vilnius tikrai aktyviai prisidės prie šios darbotvarkės įgyvendinimo.“

Lapkričio 10 d. Komisijos narys buvo apdovanotas Karlowico tvarumo apdovanojimą už atsidavimą ir pasiekimus darnaus vystymosi srityje. Jis pripažįsta, kad prie jo darbo prisideda daug žmonių. „Mano kabineto nariai bei parlamento nariai rėmė įstatymų pasiūlymus, NVO, pilietinė visuomenė... Manau, kad tai yra premija, kuria galime pasidalyti visi.“

Charlotte Meyer

P.S. Šis straipsnis **nebuvo apmokėtas** ir nėra jokios EK kampanijos dalis

